

GLAVNI ŠTAB OMLADINSKIH RADNIH BRIGADA

O t o č e c

IZVJEŠTAJ O BORAVKU IZLOŽBE " HRVATSKA
U XVII ST" NA AUTOPUTU

Prema ranijem dogovoru s drugom Severom, obišao sam dana 11.VIII.1958 autom u društvu s drugom Markom Filipovićem Samobor, Brežice, Belu Cerkev, Novo Mesto i Trebnje radi pronalaženja pogodnih prostorija za postavljanje izložbe.

U Samoboru, Beloj Cerkvi i Trebnju nadjene su pogodne dvorane. Pitanje dvorane u Novom Mestu ostalo je otvoreno, jer Glavni štab nije uspio da unaprijed obavjesti direktora muzeja prof. Jarca o našem dolasku, pa se isti toga dana nalazio na putu. U Brežicama nije bilo moguće osigurati odgovarajuća prostorija. Stoga je u dogovoru s drugom Preljićem odlučeno da se izložba smjesti u samo omladinsko naselje u Prilipima.

Dana 13.VIII.1958 pošao sam s kamionom koji je prevezio izložbeni materijal za Trebnje. Samnom su putovali i dr. Lelja Dobronić, naučni saradnik Muzeja grada Zagreba i Stevo Futivić, pomoćni službenik istog Muzeja kao stručnjak za tehničko montiranje izložbe. Usput su u Samoboru istovarene vitrine, da bi se mogle popuniti originalnim materijalom samoborskog muzeja kad izložba stigne u to mjesto. Prilikom prekida vožnje u Novom Mestu potražio sam prof. Jarca, koji mi je obećao svoja pomoć u pronalaženju dvorane. To sam saopćio drugu Marku Filipoviću, koji je tada, radi festivala, boravio u Novom Mestu. Drug Filipović je preuzeo obavezu da će se povezati s prof. Jarcem i osigurati potrebnu dvoranu. Istoga dana postavljena je izložba u Trebnju uz pomoć četiri brigadira iz obližnjeg omladinskog naselja. Pošto je prema dogovoru uputio jednog brigadira u tehničku stranu montaže izložbe drug Futivić je drugoga dana otputovao za Zagreb. Izložba je bila otvorena u Trebnju ~~iz~~ 14 i 15-og VIII. 1958. Izložba je posjetilo grupno 9 brigada s ukupno 696 brigadira i pojedinačno 94 posjetilaca, većinom domaćih ljudi iz Trebnja. Ukupan broj posjetilaca u Trebnju bio je 790. 15.VIII.1958 izložba je razmontirana i spremljena u sanduke. Usprkos ranijeg plana i pravovremenog telefonskog dogovora Glavni štab nije uspio obezbijediti prijevoz izložbe 16-og prije podne. Kamion je stigao u Trebnje istom uveče, nakon dvije telefonske intervencije s moje strane. Zbog toga smo stigli u Novo Mesto tek u 20.30 sati. Druga Filipovića nisam više zatekao u Novom Mestu. Neznajući gdje treba smjestiti izložbu, privremeno sam ostavio izložbeni materijal u skladištu Investicijske grupe kojoj je i kamion pripadao. Dana 17.VIII.1958 potražio sam prof. Jarca. Ustanovio sam da se drug Filipović s njim nije bio stavio u vezu i da dvorana nije osigurana. Prof. Jarc je međjutim razgovarao s upravnikom Doma armije i dobio od njega dozvolu da se izložba idućeg dana postavi u Domu armije i obećanje da će prilikom montiranja izložbe pomagati nekoliko vojnika. Napominjem da mi je dan ranije obećano, da će iz Trebnja poslati brigadira koji se izvježbao u montiranju izložbe i nekoliko brigadirak iz Mačkovca radi ispomoći, no da ni jedan nije stigao u Novo Mesto.

18.VIII.1958 prije podne montirana je izložba u Novom Mestu uz pomoć 2 vojnika. Pored toga, drug Filipović stavio nam je na raspoloženje jednog brigadira od onih koji su radili za Festival. Stavio sam se u telefonsku vezu s komandantom naselja u Mačkovcu, no on je

mogao obećati posjetu brigadira istom za slijedeći dan. Izložbu je ipak posjetilo već toga dana 67 mještana. Istoga dana stigla je iz Zagreba drugarica Vanda Brezinščak, kustos Muzeja grada Zagreba, da zamijeni drugaricu dr. Dobronić, koja se iz službenih razloga morala vratiti u Zagreb.

19.VIII.1958 posjetile su izložbu dvije brigade iz Mačkoveca s ukupno 106 brigadira. Osim toga bilo je 105 pojedinačnih posjetilaca iz Novog Mesta.

20.VIII. posjetilo je izložbu 212 posjetilaca iz Novog Mesta, iz čega se vidi da je interes mještana za izložbu svakim danom rastao. Ostale najavljene brigade iz Mačkoveca nisu međutim stigle, a to iz meni nepoznatih razloga. Brigadiri koji su prethodnog dana razgledavali izložbu saopćili su mi, da im pri polasku na izložbu nije bilo rečeno o kakvoj se izložbi radi. Ovo začudjuje, jer je komanda naselja bila točno obavještena o naslovu i temi izložbe. Istoga dana u veče izložba je uz pomoć dva vojnika opet razmontirana i spremljena u sanduke. U Novom Mestu izložbu je posjetilo 106 brigadira i 384 mještana, ukupno 490 posjetilaca.

21-23.VIII. boravili smo u Novom Mestu uzalud čekajući na prijevoz. Usprkos plana i pravovremenog telefonskog traženja s moje strane Glavni štab nije uspio da obezbijedi prijevoz izložbe u Belu Cerkev. Jednom je čak dolazio u Novo Mesto kamion odredjen za prijevoz izložbe i šofer je izjavio da će doći po nas čim svrši neki drugi hitni posao, ali se poslije toga nije više pojavljivao iako smo ga čekali do 23 sata. Naročita je nezgoda bila u tome, što se kamion obećavao iz dana u dan, iz sata u sat. U protivnom slučaju mogla je izložba biti otvorena kroz cijelo to vrijeme u Novom Mestu gdje za nju postojao veliki interes mještana, a možda bi se bilo moglo organizirati i dolaznje na izložbu većeg broja brigadira. Čekanjem je također onemogućeno da se izložba postavi u Beloj Cerкви i Prilipima. Budući da je do zadnjeg časa postojala mogućnost da izložba stigne pravovremeno prema planu barem u Samobor, stigao je toga dana u Samobor drug Futivić radi montaže. Kako se izložba nije pomakla iz Novoga Mesta drug Futivić je 23.VIII. mogao montirati samo vitrine, pa je zbog montiranja panoa morao 25.VIII. ponovo dolaziti u Samobor. Kako su 23.VIII. drugovi Sever i Preljić boravili u Novom Mestu obratio sam se neposredno na njih i zamolio ih da porade da se izložba krene iz Novog Mesta. Oni su obećali kamion za idući dan u 7 sati.

24.VIII.1958 kamion nije doduše stigao u 7 sati nego u 10.30, i usput je prevezio štampu za okolna naselja, ali smo rano poslije podne konačno stigli u Samobor i sanduke s izložbenim materijalom smjestili u muzej.

25.VIII.1958 prije podne uklonjeni su eksponati iz 4 izložbene dvorane samoborskog muzeja, montirani panoi i 8 vitrina ispunjeno s originalnim materijalom odgovarajuće epohe koji se nalazio u samoborskom muzeju. Istoga jutra pošao sam lično u naselje Domaslovec i dogovorio se s komandantom naselja i drugaricom zaduženom za kulturno-prosvjetni rad o posjeti brigada. Poslije podne izložbu su posjetile 4 brigade s ukupno 322 brigadira. Pojedinačnih posjetilaca bilo je 18.

26.VIII.1958 padala je kiša, što je očito spriječilo ostale brigade iz Domaslovca da posjete izložbu prema dogovorenom planu. Poslije podne se razvedrilo i očekivali smo organiziranu posjetu iz Bobovice, koju je Domaslovec obavijestio, no bilo je samo nekoliko brigadira koji su došli pojedinačno. Toga dana bilo je svega 25 pojedinačnih posjeta. U Samoboru je prema tome posjetilo izložbu 322 brigadira i 43 pojedinačnih posjetilaca, ukupno 365 ljudi. Istoga dana uveče vratio sam se s drugaricom Brezinščak u Zagreb.

Time je izložba "Hrvatska u XVII st." završila obilazak Autoputa.

Ukupno je izložbu posjetilo 15 brigada sa 1.124 brigadira i 525 pojedinačnih posjetnika. Sveukupno je bilo 1.649 posjetilaca. Šteta, što organizacija prijevoza izložbe i dolaznja brigada nije

funkcionirala kako treba, jer bi inače broj posjetilaca bio daleko veći a time i korist od uloženog truda i materijalnih sredstava. Ovako je zbog oskudice vremena otpalo otvaranje izložbe u Beloj Cerкви i Prilipima. Propagandna priprema brigadira bila je često nedovoljna. Neke su brigade odlazile na izložbu nevoljko, i to s pravom, jer nisu znale što zapravo idu da gledaju. To je također velika šteta, jer se pokazalo da su na samoj izložbi pokazali veliki interes često upravo oni brigadiri koji su se jedva odlučili da na nju podju. Mnogi od njih živo su se interesirali da li će izložba doći u mjesto njihova stalna boravka kako bi mogli ponovo da je vide. Ima slučajeva da su pojedinci poslije skupnog posjeta dolazili pojedinačno da ponovno sami razgledaju izložbu. Naročiti interes, što je razumljivo, pokazale su brigade iz Hrvatske. Svaka grupa imala je stručno vodstvo, a po naročito izraženoj želji vođeni su i pojedinci. Brigadiri su bili naročito zadovoljni s vođenjem drugarice Vande Brezinščak, kako su to i zabilježili u knjizi utisaka.

Što se tiče dolaznja brigada na izložbu vjerujem da je bilo objektivnih teškoća. Ipak valja istaći, da je organizacija dolaznja brigada iz omladinskog naselja Domaslovec bila uzorna iako je to naselje bilo vrlo udaljeno od mjesta izložbe. To bi govorilo da su teškoće u drugim naseljima bile u nekoj mjeri i subjektivne prirode.

Zagreb, 1.IX.1958

Fedor Močanin

Fedor Močanin
kustos Muzeja Srba u Hrvatskoj